

Les Tutories de Suport Lingüístic: model formatiu i d'intercanvi lingüístic amb reconeixement de crèdits

Autors

Joan Ramon Berengueras
 Jovita Laín
 Montserrat Lleopart
 Francesc Mas
 Universitat de Barcelona
 formacio@slc.ub.edu

Les Tutories de Suport Lingüístic s'adrecen als estudiants de les àrees lingüístiques castellana, gallega o basca que volen aprendre la llengua catalana mentre reforcen el llenguatge d'especialitat dels seus estudis. Els autors ens descriuen de quina manera es duen a terme aquestes Tutories, ens mostren algunes de les activitats que fan servir i incideixen en el paper que hi tenen els tutors i els assessors dels centres d'autoaprenentatge de català. Aquest article es va presentar com a comunicació a la VII Trobada de Centres d'Autoaprenentatge que va tenir lloc a Barcelona l'any 2001.

Presentació i marc d'actuació

Les Tutories de Suport Lingüístic són un dels programes d'intercanvi lingüístic adreçats a estudiants de la Universitat de Barcelona (UB) de parla no catalana procedents de programes d'intercanvi interuniversitaris o bé que segueixen estudis reglats de llarga durada. La Borsa d'Intercanvi Lingüístic té dues modalitats: les Tutories de Suport Lingüístic (tutors catalanoparlants fan de suport lingüístic a estudiants castellanoparlants) i la Borsa d'Intercanvi de Conversa (estudiants catalanoparlants fan un intercanvi de conversa en català per conversa en altres llengües). Tots dos programes van néixer per donar resposta a les necessitats detectades pel Servei de Llengua Catalana durant els últims anys a causa de la incorporació creixent d'estudiants no catalanoparlants a les aules universitàries procedents de programes d'intercanvi amb universitats de fora de l'Estat; de la signatura del programa d'intercanvi estatal Sèneca; de la creació del districte universitari obert a l'Estat espanyol; i, finalment, com a conseqüència de les conclusions de les Jornades sobre Universitat, Mobilitat Estudiantil i Llengües, celebrades el maig del 2000 a Tarragona, que també recomanaven l'organització d'aquest tipus d'activitats.

Fent un breu repàs a les dades de procedència dels estudiants de la UB, podem observar que durant el curs acadèmic 2001-02 hi ha 1.370 estudiants estrangers que segueixen estudis de llarga durada de diplomatura o llicenciatura a la UB (un 2,4% sobre els 56.457), dels quals 204 són argentins i 105 peruans. Aquesta xifra augmenta si analitzem els estudiants de tercer cicle: un 33,3% dels estudiants matriculats en programes de doctorat són estrangers (923 dels 2.771 matriculats), i un 8,2% de la

resta de programes de postgrau (544 estudiants dels 6.632 matriculats). Destaquen en el grup dels estudiants de doctorat els 104 colombians, els 111 mexicans, els 94 xilens, els 85 argentins i els 62 veneçolans.

Pel que fa a estudiants que participen en programes d'intercanvi amb altres universitats el mateix curs, la UB ha acollit 51 estudiants en el marc del programa estatal Sèneca, un nombre poc significatiu en el total d'estudiants. En canvi, les dades referents als programes d'intercanvi internacionals, 1.293 estudiants, fan palès un interès creixent per fer estades, principalment de curta durada, en aquesta Universitat.

Si s'analitzen aquestes dades per ensenyaments, es pot observar que els estudiants de fora de l'àmbit lingüístic català es concentren principalment en els ensenyaments de ciències de la salut (odontologia i psicologia, majoritàriament, però també infermeria i medicina) i de ciències humanes i socials (filologia, belles arts i filosofia), ciències econòmiques i pedagogia.

Així, doncs, es van seleccionar els ensenyaments de ciències de la salut per iniciar aquesta experiència al centre d'autoaprenentatge del campus de Bellvitge durant el curs acadèmic 2000-01, i el curs 2001-02 es va estendre als ensenyaments de ciències humanes i socials i econòmiques del campus de la Diagonal, d'una banda, i de pedagogia del campus Mundet, de l'altra.

Descripció de l'activitat

Les Tutories de Suport Lingüístic són una activitat de suport als estudiants de les àrees lingüístiques castellana, gallega o basca que volen aprendre la llengua catalana mentre reforcen el llenguatge d'especialitat dels seus estudis. L'objectiu de l'activitat és aconse-

guir que els estudiants no catalanoparlants assoleixin un nivell de comprensió bàsic dels textos orals i escrits de l'especialitat. Compten amb el guiatge de companys catalanoparlants (tutors) i el suport de l'assessor del centre d'autoaprenentatge.

Les Tutories tenen valor de crèdits de lliure elecció. Tant per als estudiants castellanoparlants (si és el primer curs acadèmic a la UB) com per als catalanoparlants, el reconeixement és de dos crèdits. L'activitat té una duració total de vint hores, distribuïdes en deu sessions de dues hores cada una. A més de les vint hores de classe, els estudiants catalanoparlants han d'esmerçar deu hores suplementàries per a la formació prèvia i la redacció d'una memòria de l'activitat.

L'activitat es duu a terme en un espai convingut pels dos participants. Des de bon començament, se'ls ofereix la possibilitat de fer les sessions a l'espai del centre d'autoaprenentatge més proper. Com a mínim tres de les deu sessions s'han de fer en aquest centre.

Quan formalitzen la matrícula els estudiants catalanoparlants reben el dossier, que conté setze unitats didàctiques i que servirà de guia per a l'activitat. També disposen dels materials complementaris següents: *Guia de conversa universitària català-castellà*, vocabularis bàsics d'especialitat (odontologia, podologia, etc.) i *Fitxes d'acolliment cultural* (itineraris guiats per Barcelona i rodalia per fer en parella o grup).

Mentre dura l'intercanvi lingüístic, es programen un seguit d'activitats lúdiques i culturals que contribueixen a dinamitzar el contacte entre els participants. D'aquestes activitats destaquem els sortejos d'entrades per a espectacles, les visites culturals i artístiques per la ciutat de Barcelona, les sortides pel país i el cinefòrum.

Procés informatiu i dades bàsiques de participació

Fases informatives:

1. Repartiment de díptics i fulls informatius sobre les Tutories de Suport Lingüístic per punts clau del centre i a les carpetes dels estudiants.

2. Informació presencial a les classes de primer curs dels ensenyaments del centre (repartiment de les butlletes d'inscripció). Paral·lelament, recollida de sol·licituds en els cursos de nivell inicial del Servei de Llengua Catalana.

3. Recepció de les sol·licituds de participació al local de la Comissió de Dinamització Lingüística de cada centre o mitjançant el formulari electrònic de la Borsa d'Intercanvi Lingüístic.

4. Organització de dues sessions de formació adreçades als estudiants catalanoparlants inscrits, a càrrec de l'assessor del centre d'autoaprenentatge.

Dades de participació al campus de Bellvitge, curs 2000-2001:

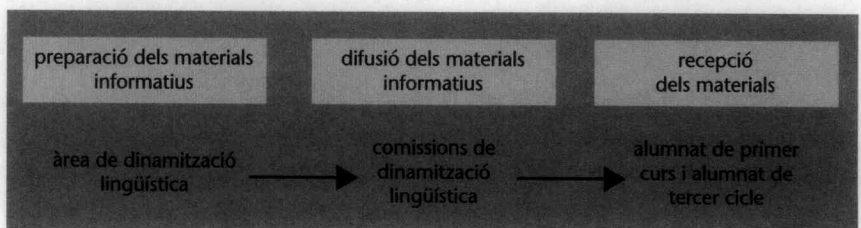
- Nombre de parelles: 20
- Total d'estudiants participants: 40
- Persones en llista d'espera: 3

Didàctica i materials

Els estudiants catalanoparlants inicien l'activitat amb dues sessions de formació. Durant aquestes sessions l'assessor els explica, d'una banda, els objectius —que els estudiants no catalanoparlants assoleixin un nivell bàsic de comprensió de llengua oral en la seva especialitat— i el funcionament. D'altra banda, se'ls presenta els materials i els recursos de què disposen al centre d'autoaprenentatge —material audiovisual, fitxes autocorrectives de nivell inicial, materials gràfics de suport (com ara fotografies, etc.).

Les Tutories estan organitzades en deu sessions de dues hores de durada cadascuna. D'aquestes deu sessions, tres han de ser presencials al centre d'autoaprenentatge per tal que l'assessor en pugui fer el seguiment. El paper de l'assessor no pretén ser actiu sinó d'observador del desenvolupament de la sessió. Observa el ritme de les activitats, els recursos del centre que s'utilitzen, etc. També fa la valoració de l'aprenentatge per tal de fer-ne l'avaluació i certificar el reconeixement de crèdits.

Pel que fa al material de treball, s'ha elaborat un dossier a partir d'un recull de setze textos d'especialitat, en el cas de ciències de la salut, amb propostes d'activitats i exercicis. Els textos estan extrets de manuals universitaris, articles de revistes i apunts de classe; i en trobem, per exem-

ple, un sobre el funcionament del cor, un sobre alimentació, un sobre el creixement i divisió cel·lular, un sobre l'estructura dels ossos de les extremitats superiors, etc. A més a més, el dossier inclou un text que simula la presentació d'una assignatura per part d'un professor.

Hi ha un dossier de treball per a l'estudiant catalanoparlant (que inclou les solucions dels exercicis i les pautes i indicacions que ha de seguir) i un altre dossier per a l'estudiant que aprèn català. Els mateixos estudiants fan una tria de deu textos (un per a cada sessió) tenint en compte l'especialitat, els interessos personals, etc. Tot i que els textos són especialitzats, poden ser interessants per a qualsevol estudiant de ciències de la salut en general.

També es lliura als alumnes catalanoparlants un material complementari, el *Sisplau*, elaborat pel Servei de Llengua Catalana dins del projecte interuniversitari Intercat (sistema multimèdia per a l'acolliment d'estudiants). Es tracta d'un recull d'exercicis de nivell inicial elaborat especialment per als alumnes de programes d'intercanvi universitari. Els continguts del *Sisplau* recullen situacions comunicatives quotidianes en el món universitari i treballen especialment la comprensió de la llengua oral. Es proposa als alumnes que durant les sessions utilitzin aquest material, a més del dossier de textos específics.

A més a més, també es dona als tutors la possibilitat de fer activitats més lliures: treballar la terminologia a partir dels vocabularis d'especialitat (com els vocabularis de medicina, infermeria, farmàcia, odontologia, podologia, etc.) i fer conversa utilitzant la *Guia de conversa mèdica*, per exemple, els materials i els recursos del centre d'autoaprenentatge.

Quant a l'avaluació, i per tal que els alumnes obtinguin els dos crèdits, l'estudiant catalanoparlant ha d'elaborar una memòria en què descriu les activitats que s'han fet. L'estudiant que aprèn català ha de fer un examen de tipus test basat en els continguts que s'han treballat a les sessions i que és semblant als exercicis i activitats fets durant les Tutories.

Model d'una unitat didàctica

A partir de la lectura i presentació d'un text d'especialitat es proposen una sèrie d'activitats:

EL COR

El cor és un òrgan buit, de parets musculars **gruixudes**, que es troba a l'anterior de la cavitat toràcica. Se situa a la part **mitjana**, inferior i anterior del mediastí, l'**espai comprès** entre ambdós **pulmons**.

Per la forma externa, el cor sembla una piràmide de tres cares, **amb un vèrtex** i una base. El volum i el pes del cor són variables en cada persona i es relacionen amb diverses característiques de l'individu: edat, pes, **alçada**, complexió física i, **fins i tot**, hàbits de vida. Tradicionalment **s'ha dit** que el volum del cor **correspon** al del **puny tancat** de la persona. En l'adult, el pes del cor és aproximadament de 275 g; l'**alçada**, de 10 cm, i l'**amplada**, d'uns 11 cm. Les dimensions acostumen a **ésser més grans** en els homes, les persones de constitució física robusta i aquells que practiquen **esports**; solen **ésser inferiors** en les **dones**, la gent **prima** i els qui **segueixen** un ritme de vida sedentari.

Internament, **tot i que** es tracta d'un òrgan **buit**, el cor és travessat per dos **envans** de **teixit** muscular i membranós, perpendiculars entre si, que formen quatre compartiments. Un dels **envans** travessa **aquest** òrgan en sentit vertical, de la base al **vèrtex**, i el **divideix** en **dues meitats**, l'**esquerra** i la **dreta**, que normalment no es comuniquen. **Aquest** és anomenat **septe** o **envà** interauricular, a la part superior; i **septe** o **envà** interventricular, a la part inferior.

L'**altre envà**, horitzontal i perpendicular a l'anterior, separa les activitats cardíaques superiors o aurícules de les inferiors o ventricles, però presenta uns orificis que comuniquen cada aurícula **amb** el ventricle del **mateix costat**. **Hom** l'**anomena**, **doncs**, **envà** auriculoventricular.

En síntesi: a causa dels **envans** interns, el cor es troba dividit en quatre **cambres** o cavitats cardíaques: l'aurícula **dreta**, l'aurícula **esquerra**, el ventricle **dret** i el ventricle **esquerre**.

Fragment extret d'*Enciclopèdia de Medicina i Salut*. Volum 3. Aparell cardiovascular

1. Escolta les paraules del vocabulari i intenta anar-les traduint.

Lectura en veu alta del vocabulari per part de l'estudiant catalanoparlant. Les paraules que apareixen al vocabulari correspo-

nen a aquelles paraules que poden dificultar la comprensió del text. Surten en el mateix ordre en què apareixen al text i amb la mateixa forma; és a dir, masculí, femení, singular o plural, en el cas de noms, i la forma conjugada corresponent, en el cas dels verbs.

Resum gramatical

El resum gramatical s'ha fet a partir de les paraules que surten al vocabulari. Aquestes paraules s'han classificat en categories gramaticals: substantius, determinants i adjectius, i verbs.

Pel que fa als substantius, hi ha la forma en singular i també la forma en plural. Quant als determinants i adjectius, apareixen en les formes masculí, femení, singular i plural. Finalment, els verbs es presenten en la forma d'infinitiu, a més de les formes conjugades en present més pròpies dels textos científics (tercera persona del singular i del plural, primera persona del plural, participi...). És a dir, no hi apareixen les formes de la primera persona en singular, per exemple.

El resum gramatical, doncs, va més enllà del que és la comprensió estricta del text. L'estudiant catalanoparlant pot explicar algunes informacions gramaticals.

2. Escolta el text i digues si són veritables (V) o falses (F) les afirmacions següents.

Aquest exercici consta d'unes preguntes en què s'ha de respondre veritable o fals. L'alumne no catalanoparlant pot llegir-se prèviament les preguntes. Si no les entén, l'estudiant catalanoparlant les hi pot explicar. Els enunciats de les preguntes estan formulats tal com apareixen al text, de manera que l'estudiant que aprèn català té les preguntes al davant mentre l'estudiant catalanoparlant llegeix el text en veu alta.

3. Escolta el text i, després, respon les preguntes següents.

Es tracta d'unes preguntes de resposta més oberta. L'alumne no catalanoparlant pot llegir-se prèviament les preguntes. Quan escolta el text, que llegeix el seu company, té les preguntes al davant. No és necessari que la resposta coincideixi exactament amb el text. Després l'estudiant catalanoparlant llegeix la resposta completa en veu alta.

4. Escolta el text i col·loca en els espais buits les paraules que hi falten.

En aquest exercici, l'estudiant ha d'escriure

en els espais buits les paraules que hi falten mentre escolta el text llegit en veu alta. No es té en compte, però, la correcció ortogràfica.

5. Escolta el text i, després, omple els espais buits amb l'opció adequada.

Després de la lectura del text en veu alta, es plantegen unes preguntes amb diverses opcions i l'alumne n'ha de triar l'adequada. L'estudiant catalanoparlant pot aprofitar per explicar alguna informació gramatical: sinònims, antònims, etc.

6. Escolta la definició i localitza la paraula al text.

L'estudiant catalanoparlant llegeix unes definicions en veu alta, i l'estudiant ha de trobar la paraula adequada del text.

7. Digues tres idees bàsiques del text.

Aquest exercici serveix per comprovar la comprensió global del text. Cal que en digui les idees principals o fer-ne un resum oral.

Didàcticament, les activitats estan organitzades perquè hi hagi una progressió: des d'una primera comprensió global del text, passant per un treball amb el vocabulari, amb preguntes tancades de la comprensió, fins a arribar a una comprensió més precisa del text, afavorida també pel coneixement previ que l'estudiant té de la matèria.

Valoració

Per acabar, fem una valoració positiva de l'èxit de la inscripció d'alumnes, la bona acceptació dels textos a causa de la seva adequació, la continuïtat de totes les parelles d'estudiants i, en general, la bona acoïllida de l'experiència, ja que té en compte les necessitats dels estudiants que han de seguir les classes en català. L'experiència ha tingut un efecte dinamitzador dels centres d'autoaprenentatge.

A més a més, cal dir que l'activitat té un component instrumental per a l'alumnat de fora de l'àrea lingüística catalana, ja que si s'estableix professionalment a Catalunya haurà d'assolir la competència lingüística en català.